

ДСНС УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ (М. ВІННИЦЯ)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник училища

полковник служби

цивільного захисту

Микола ГОВОРУЦАК

04 2022 р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
з НОРМАТИВНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОЖЕЖНА ТАКТИКА»

підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та освітнього рівня вищої освіти, окрім спеціальності «Пожежна безпека», (зі скороченим строком навчання) за освітньо-професійною програмою «Організація та функціональне забезпечення оперативного зв'язку у сфері пожежної безпеки» спеціальності 261 Пожежна безпека галузь знань 26 Цивільна безпека

Вінниця-2022

Пожежна тактика: Освітня програма підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та освітнього рівня вищої освіти, окрім спеціальності Пожежна безпека, (зі скороченим строком навчання) за освітньо-професійною програмою «Організація та функціональне забезпечення оперативного зв'язку у сфері пожежної безпеки» спеціальності 261 Пожежна безпека галузі знань 26 Цивільна безпека. Вінниця: ВПУ ЛДУБЖД (м. Вінниця), 2022.

Освітню програму складено на основі стандарту фахової передвищої освіти зі спеціальності 261 Пожежна безпека галузі знань 26 Цивільна безпека освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр», затвердженого наказом МОН України від 06.04.2022 № 308, та освітньо-професійної програми «Організація та функціональне забезпечення оперативного зв'язку у сфері пожежної безпеки» підготовки фахівців освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» за спеціальністю 261 Пожежна безпека, затвердженої наказом училища від 04.07.2022 № 67-ОП.

Укладач:

Старший викладач - майстер виробничого навчального відділення пожежної тактики та організації служби, спеціаліст вищої категорії

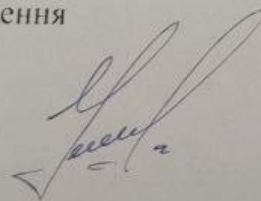

Андрій РОМАНІК

РЕКОМЕНДОВАНО

до розгляду на засіданні педагогічної ради навчальним відділенням пожежної тактики та організації служби
Протокол № 1 від « 04 » липня 2022 року

Начальник відділення-майстер виробничого навчання навчального відділення пожежної тактики та організації служби
підполковник служби цивільного захисту

Іван ТАТАРІНОВ

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО
на засіданні педагогічної ради училища
Протокол № 1 від « 06 » липня 2022 року

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета вивчення дисципліни «Пожежна тактика» є підготовка кваліфікованих фахівців Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України, які володіють достатніми теоретичними знаннями з основ оперативно-тактичної роботи та практичними навичками забезпечення ведення оперативних дій підпорядкованого підрозділу при гасінні пожеж.

Навчальна дисципліна складається з двадцяти одного розділу та включає виконання курсової роботи.

Навчальна дисципліна є провідною в підготовці здобувачів освіти і базується на навчальних дисциплінах «Організація внутрішньої, гарнізонної та караульної служб органів і підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту», «Пожежна профілактика», «Охорона праці», «Протипожежна техніка та оснащення».

У результаті вивчення дисципліни «Пожежна тактика» за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека» здобувачі освіти повинні мати інтегральну компетенцію:

здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання у галузі цивільного захисту та пожежної безпеки під час ліквідування надзвичайних ситуацій, аварій, їх наслідків і гасіння пожеж або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів сучасних природничих, математичних та технічних наук на основі системного підходу та може характеризуватися певною невизначеністю умов в процесі професійної діяльності; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;
- здатність працювати в команді.

Спеціальні компетентності:

- здатність обґрунтовано визначати способи проведення та здійснювати рятування і евакуювання людей з осередків (зони) небезпеки;
- здатність проводити аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, роботи з ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій, гасіння пожеж;
- здатність обґрунтовано вибирати і застосовувати протипожежну та аварійно-рятувальну техніку, пожежно-рятувальні пристрої, пожежне устаткування, переносний пожежний та аварійно-рятувальний інструмент для виконання спеціальних робіт і проводити їх обслуговування;
- здатність у складі групи розвідки використовувати спорядження і прилади під час ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій (аварій);

- здатність виконувати в захисних дихальних апаратах спеціальні роботи в непридатному для дихання середовищі та проводити обслуговування захисних дихальних апаратів;
- здатність використовувати технічні засоби зв'язку для забезпечення обміну оперативною та службовою інформацією під час виконання дій за призначенням;
- здатність надавати домедичну допомогу постраждалому;
- здатність організувати роботу відповідно до вимог безпеки життєдіяльності, охорони праці та санітарно-гігієнічних вимог;
- здатність проводити координацію та оперативне регулювання роботи взаємопов'язаних пожежно-рятувальних підрозділів на місці події;
- здатність до забезпечення взаємодії пожежно-рятувальних підрозділів із іншими оперативними службами міста (району) під час гасіння пожеж, ліквідування аварій, надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Програмні результати навчання:

- організувати дії підпорядкованого особового складу щодо виконання наказів старшого керівника під час аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, робіт з ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій, гасіння пожеж;
- проводити розвідку пожежі та зони надзвичайної ситуації (аварії), за її результатами визначати необхідну кількість сил і засобів;
- здійснювати рятування та евакуювання людей з осередків (зони) небезпеки під час ліквідування наслідків надзвичайних ситуацій, гасіння пожеж;
- проводити візуальну діагностику постраждалого, попереджати можливі ускладнення, що становлять небезпеку для життя, виконувати необхідні заходи для порятунку постраждалого в залежності від характеру отриманої травми;
- оцінювати обстановку на пожежі, визначати пріоритетні вогнегасні речовини та в складі підрозділу здійснювати локалізуванню та ліквідуванню пожежі;
- проводити спеціальні роботи в складі ланки газодимозахисної служби в непридатному для дихання середовищі із використанням захисних дихальних апаратів;
- контролювати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, охорони праці та санітарно-гігієнічних вимог підпорядкованим особовим складом у професійній діяльності;
- здійснювати оперативне регулювання та координацію роботи взаємопов'язаних пожежно-рятувальних підрозділів під час гасіння пожеж, ліквідування аварій, надзвичайних ситуацій та їх наслідків;
- вести облік, аналіз і систематизацію оперативної інформації з місця події та інформації стосовно особового складу і спеціальної техніки, що перебувають в оперативному розрахунку.

Засоби діагностики навчальних досягнень:

- усне опитування;
- письмове опитування;
- розв'язування задач;
- тестування;
- контрольна робота;
- екзамен.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ розділів, тем	Назви розділів, тем	Всього	Кількість аудиторних годин					Самостійна робота
			всього	лекція	практична заняття	семінарське заняття	контрольна робота	
1.	Пожежна тактика та її завдання. Пожежа та її розвиток	11	8	4	4	-	-	3
1.1.	Пожежа та її ознаки. Розвиток пожежі	2	2	2	-	-	-	-
1.2.	Основні параметри пожежі. Способи припинення горіння	9	6	2	4	-	-	3
2.	Умовні графічні позначення	2	2	2	-	-	-	-
3.	Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів	5	2	2	-	-	-	3
4.	Збір і виїзд за сигналом «Тривога». Прямування до місця виклику. Дії особового складу під час виїзду та прямування до місця виклику	2	2	2	-	-	-	-
5.	Розвідка пожежі. Дії особового складу під час проведення розвідки	5	2	2	-	-	-	3
6.	Оперативне розгортання сил та засобів. Дії особового складу під час оперативного розгортання	5	2	2	-	-	-	3
	<i>Всього за 1-й семестр годин/кредитів ЄКТС</i>	<i>30/1</i>	<i>18</i>	<i>14</i>	<i>4</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>12</i>
7.	Рятування людей на пожежі. Дії особового складу під час рятування людей	2	2	2	-	-	-	-
8.	Основні положення гасіння пожеж	4	4	4	-	-	-	-
8.1	Періоди гасіння пожежі	2	2	2	-	-	-	-
8.2	Вирішальний напрямок та способи визначення вирішального напрямку оперативно-тактичних дій на пожежі	2	2	2	-	-	-	-

9.	Виконання спеціальних робіт під час гасіння пожеж	4	4	4	-	-	-	-
9.1	Розтин та розбирання конструкцій	2	2	2	-	-	-	-
9.2	Правила евакуації майна , матеріалів, обладнання	2	2	2	-	-	-	-
10	Керівник гасіння пожежі та його обов'язки	4	4	4	-	-	-	-
10.1	Керівник гасіння пожежі та його обов'язки	2	2	2	-	-	-	-
10.2	Штаб на пожежі	2	2	2	-	-	-	-
11.	Внутрішня пожежа та її розвиток	2	2	2	-	-	-	-
12	Зміст та порядок використання оперативних планів і карток пожежогасіння	12	4	4	-	-	-	8
12.1	Зміст та порядок використання оперативних планів пожежогасіння	6	2	2	-	-	-	4
12.2	Зміст та порядок використання карток пожежогасіння	6	2	2	-	-	-	4
13	Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння пожеж	24	12	6	6	-	-	12
13.1	Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння пожеж водою	12	8	2	6	-	-	4
13.2	Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння пожеж піною	6	2	2	-	-	-	4
13.3	Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння нафтопродуктів в резервуарах	6	2	2	-	-	-	4
14	Гасіння пожеж в складних умовах	8	4	2	-	2	-	4
	<i>Всього за 2-й семестр годин/кредитів ЄКТС</i>	<i>60/2</i>	<i>36</i>	<i>28</i>	<i>6</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>24</i>
15	Курсова робота	21	2	2	-	-	-	19
16	Гасіння пожеж у будинках і спорудах	14	12	4	6	2	-	2
16.1	Гасіння пожеж у будинках і спорудах, в адміністративно-	10	8	2	6	-	-	2

	офісних приміщеннях							
16.2	Гасіння пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках	4	4	2	-	2	-	-
17	Гасіння пожеж на об'єктах з масовим перебуванням людей	6	4	4	-	-	-	2
17.1	Гасіння пожеж у культурно - видовищних закладах	4	2	2	-	-	-	2
17.2	Гасіння пожеж на об'єктах охорони здоров'я, у дошкільних закладах та закладах освіти	2	2	2	-	-	-	2
18	Гасіння пожеж на автотранспортних підприємствах, у гаражах, тролейбусних і трамвайних парках	7	2	2	-	-	-	5
19	Гасіння пожеж у торгових і складських приміщеннях	8	8	2	6	-	-	-
20	Гасіння пожеж в резервуарних парках для зберігання легкозаймистих і горючих рідин	2	2	2	-	-	-	-
21	Гасіння пожеж на об'єктах енергетики та в приміщеннях з електроустановками	2	2	2	-	-	-	-
	<i>Всього за 3-й семестр годин/кредитів ЄКТС</i>	<i>60/2</i>	<i>32</i>	<i>16</i>	<i>12</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>28</i>
	<i>Всього годин/кредитів ЄКТС</i>	150/5	86	60	22	4	-	64

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Пожежна тактика та її завдання. Пожежа та її розвиток

Тема 1.1 Пожежа та її ознаки. Розвиток пожежі

Загальні поняття про пожежну тактику: її завдання та заходи забезпечення їх виконання. Статут дій органів управління та підрозділів ОРС ЦЗ під час

гасіння пожежі - основа пожежної тактики. Поняття про горіння. Визначення пожежі. Зони та стадії пожежі. Скорочена характеристика зон горіння, задимлення та теплової дії (небезпечні фактори пожежі).

Тема 1.2 Основні параметри пожежі. Способи припинення горіння

Основні параметри пожежі та їх визначення: лінійна швидкість розповсюдження горіння, площа пожежі та її форми, периметр пожежі, фронт пожежі та інше.

Практичне заняття 1. Визначення основних параметрів пожежі

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 2. Умовні графічні позначення

Припустимі скорочення та порядок їх використання при кресленні схем оперативного розгортання. Позначення умовні графічні та їх використання при кресленні схем оперативного розгортання.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 3. Тактичні можливості пожежно-рятувальних підрозділів

Сили та засоби Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Поняття про відділення і караул у складі двох або більше відділень на основних пожежних автомобілях. Тактичні можливості відділень на основних пожежних автомобілях без встановлення їх на джерела водопостачання.

Визначення тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів на основних пожежних автомобілях без встановлення на вододжерело.

Тактичні можливості відділення та караулу на основних пожежно-рятувальних автомобілях без встановлення на вододжерело.

автомобілях без встановлення на вододжерело

Тактичні можливості відділень на основних пожежних автомобілях з встановлення їх на джерела водопостачання.

Визначення тактичних можливостей пожежно-рятувальних підрозділів на основних пожежних автомобілях з встановленням на вододжерело.

Тактичні можливості відділення та караулу на основних пожежно-рятувальних автомобілях з встановленням на вододжерело.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 4. Збір і виїзд за сигналом «Тривога». Прямування до місця виклику. Дії особового складу під час виїзду та прямування до місця виклику

Умови, що забезпечують прибуття пожежно-рятувальних підрозділів до місця надзвичайної ситуації у найкоротший час. Вимоги Статуту щодо виїзду і прямування на пожежу. Дії у разі виявлення іншої надзвичайної ситуації, у разі вимушеної зупинки головного та інших автомобілів.

Табель розрахунку особового складу відділення на пожежних автомобілях.

Вимоги безпеки праці при виїзді і прямуванні до місця виклику.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 5. Розвідка пожежі. Дії особового складу під час проведення розвідки

Загальні поняття про розвідку пожежі, її мета та завдання. Склад розвідки. Озброєння розвідки. Організація зв'язку з відділенням, ланкою ГДЗС, групою розвідки. Вимоги безпеки праці при проведенні розвідки пожежі: просування уздовж капітальних стін задимлених приміщень, правила відчинення дверей у приміщення та інше.

Дії особового складу при проведенні розвідки в окремих приміщеннях (визначення місця осередку пожежі, напрямку поширення вогню і шляхів прокладання рукавних ліній та інше), пошуку людей та їх евакуація. Розвідка пожежі за наявності ознак горіння.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 6. Оперативне розгортання. Дії особового складу під час оперативного розгортання

Етапи оперативного розгортання та заходи, що виконуються на кожному етапі без встановлення та із встановленням пожежно-рятувальних автомобілів на джерела водопостачання (підготовка, попереднє і повне розгортання).

Дії особового складу при прокладанні рукавних ліній і встановленні пожежних драбин. Особливості оперативного розгортання при подаванні води на висоту, в умовах низьких температур, при розтині конструкцій. Вимоги безпеки праці при оперативному розгортанні.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 7. Рятування людей на пожежі. Дії особового складу під час рятування людей

Фактори, що негативно впливають на людей в умовах пожежі. Рятування людей - першочерговий обов'язок кожного працівника Оперативно-рятувальної служби. Дії особового складу під час рятування людей. Визначення шляхів і способів рятування людей. Використання внутрішніх, стаціонарних, ручних пожежних драбин, рятувальних мотузок, автодрабин, колінчатих підіймачів, індивідуальних засобів захисту органів дихання.

Правила евакуації майна, матеріалів, обладнання. Визначення шляхів евакуації.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 8. Основні положення гасіння пожежі

Тема 8.1 Періоди гасіння пожежі

Періоди гасіння пожежі. Поняття про локалізування та ліквідування пожежі. Характер дій, що виконуються у ці періоди. Роль першого ствола у гасінні пожежі.

Тема 8.2 Вирішальний напрямок та способи визначення вирішального напрямку оперативно-тактичних дій на пожежі

Поняття про вирішальний напрямок оперативних дій на пожежі. Принципи, згідно з якими визначається вирішальний напрямок.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 9. Виконання спеціальних робіт під час гасіння пожежі

Тема 9.1 Розтин та розбирання будівельних конструкцій

Розкриття і розбирання конструкцій на пожежі: необхідність, мета, способи розкриття і розбирання конструкцій. Вимоги безпеки праці під час гасіння пожеж та розкриття конструкцій.

Тема 9.2 Правила евакуації майна, матеріалів, обладнання

Обов'язки особового складу під час евакуації майна, матеріалів, обладнання. Порядок проведення евакуації матеріальних цінностей. Визначення місця для збору майна, матеріалів, обладнання.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 10. Керівник гасіння пожежі та його обов'язки

Тема 10.1 Керівник гасіння пожежі та його обов'язки

Принципи керівництва силами і засобами на пожежі. Керівник гасіння пожежі: права і обов'язки, керування діями при роботі одного або декількох пожежно-рятувальних підрозділів, дії першого керівника гасіння пожежі до та після прибуття старшого начальника.

Тема 10.2 Штаб на пожежі

Штаб і тил на пожежі. Штаб на пожежі як орган із керівництва силами і засобами на пожежі: призначення, склад штабу, випадки створення та його основні завдання. Обов'язки начальника штабу. Тил на пожежі: призначення, випадки створення та його основні завдання. Обов'язки начальника тилу.

Оперативні дільниці на пожежі: необхідність та принципи їх створення. Начальник оперативної дільниці, його обов'язки.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 11. Внутрішня пожежа та її розвиток

Загрози: продукти згоряння, тепло, перешкоди, інше (у тому числі способи поведінки в будинках і приміщеннях охоплених пожежею, правила пересування, входу і виходу). Характеристика загрози, під час пожеж (перегрівання, опіки, зневоднення, токсичність диму, тверді частки, обмежена видимість, перешкоди, гострі кути і т. д.), а також їхній вплив на організм людини. Вимоги правил безпеки праці під час гасіння внутрішніх пожеж.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 12. Зміст та порядок використання оперативних планів і карток пожежогасіння

Тема 12.1 Зміст та порядок використання оперативних планів пожежогасіння

Призначення оперативних планів пожежогасіння. Порядок складання, вимоги до оформлення та змісту оперативних планів пожежогасіння.

Перелік об'єктів на які складаються оперативні плани пожежогасіння.

Порядок відпрацювання оперативних планів пожежогасіння. Порядок коригування оперативних планів пожежогасіння

Тема 12.2 Зміст та порядок використання карток пожежогасіння

Порядок складання, вимоги до оформлення та змісту оперативних карток пожежогасіння на об'єкти.

Порядок складання, вимоги до оформлення та змісту оперативних карток пожежогасіння на сільські населені пункти.

Порядок відпрацювання оперативних карток пожежогасіння. Порядок коригування оперативних карток пожежогасіння.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 13. Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння пожеж

Тема 13.1 Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння пожеж водою

Порядок розрахунку сил та засобів на гасіння пожежі водою: необхідність розрахунку, вихідні данні, розрахунок площі пожежі, площі гасіння пожежі, розрахунок витрат вогнегасних засобів та кількості приладів, особового складу і відділень.

Практичне заняття 2. Відпрацювання порядку проведення розрахунків необхідної кількості сил та засобів для гасіння пожеж водою.

Тема 13.2 Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння пожеж піною

Порядок розрахунку сил та засобів на гасіння пожежі піною: необхідність розрахунку, вихідні данні, розрахунок площі (об'єму) пожежі, розрахунок витрат вогнегасних засобів та кількості приладів, особового складу і відділень.

Тема 13.3 Розрахунок необхідної кількості сил та засобів для гасіння нафтопродуктів в резервуарах

Порядок розрахунку сил та засобів на гасіння нафтопродуктів в резервуарах: необхідність розрахунку, вихідні данні, розрахунок кількості приладів для охолодження резервуарів, які горять та сусідні резервуари, розрахунок витрат вогнегасних засобів та кількості приладів, особового складу і відділень.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 14. Гасіння пожеж в складних умовах

Організація гасіння пожеж за низької температури повітря. Обов'язки керівника гасіння пожежі за низької температури повітря. Заміна пошкоджених рукавів та рукавного обладнання, забір води з вододжерел.

Організація гасіння пожеж в умовах сильного вітру. Обов'язки керівника гасіння пожежі в умовах сильного вітру. Створення протипожежних розривів.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 15. Курсова робота

Заключним етапом вивчення дисципліни є виконання здобувачами освіти в останньому семестрі курсової роботи. Для цього здобувачам освіти видаються індивідуальні завдання.

Курсова робота передбачає розробку оперативного плану пожежогасіння на об'єкт з масовим перебуванням людей або вибухо-пожежонебезпечний об'єкт. Вона складається з розрахунково-пояснювальної записки (вступ, оперативно-тактична характеристика об'єкту, оцінка обстановки на пожежі, розрахунок сил та засобів для гасіння пожежі, організація та гасіння пожежі першим і наступним КГП, площі гасіння, необхідної та фактичної витрат вогнегасної речовин у часі) та власне оперативного плану пожежогасіння.

Рекомендована література: 3, 4, 6, 7.

Розділ 16. Гасіння пожеж у будинках і спорудах

Тема 16.1 Гасіння пожеж у будинках і спорудах, в адміністративно-офісних приміщеннях

Особливості обстановки при виникненні пожеж у підвалах, на поверхах та горищах будівель (обстановка, що може складатись при пожежах у підвалах, на поверхах, горищах в залежності від їх конструктивно-планувальних рішень, пожежного навантаження, виду і властивостей горючих речовин). Дії з гасіння пожежі (розвідка пожежі, випускання диму, особливості оперативного розгортання, гасіння осередків горіння водою по площі й піною середньої кратності по об'єму, проведення робіт по розкриттю та розбиранню конструкцій).

Вимоги безпеки праці під час гасіння праці під час гасіння пожеж у будинках і спорудах, в адміністративно-офісних приміщеннях.

Особливості обстановки при виникненні пожеж покрівель великих площ, на новобудовах та об'єктах, що реконструюються, у лазнях-саунах, у будівлях з металевих конструкцій і горючим утеплювачем та у дерев'яних будівлях V ступеня вогнестійкості. Дії з гасіння пожежі (розвідка пожежі, випускання диму, особливості оперативного розгортання, гасіння осередків горіння, проведення робіт по розкриттю та розбиранню конструкцій).

Практичне заняття 3. Рішення пожежно-тактичних задач по гасінню пожеж у будинках і спорудах, в адміністративно-офісних приміщеннях.

Тема 16.2 Гасіння пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках

Особливості обстановки при виникненні пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будівлях. Дії з гасіння пожежі (розвідка пожежі, випускання диму, особливості оперативного розгортання, гасіння осередків горіння, проведення робіт по розкриттю та розбиранню конструкцій).

Вимоги безпеки праці під час гасіння праці під час гасіння пожеж у будівлях підвищеної поверховості та висотних будинках.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 17. Гасіння пожеж на об'єктах з масовим перебуванням людей

Тема 17.1 Гасіння пожеж у культурно-видовищних закладах

Можлива обстановка на пожежі у культурно-видовищних закладах (наявність глядачів, пожежна навантага, шляхи розповсюдження вогню та диму). Особливості гасіння пожеж на сцені, глядацькій залі (розвідка пожежі, евакуація та рятування глядачів, попередження паніки та організація оперативних дій).

Можлива обстановка та гасіння пожеж на виставках, у музеях, бібліотеках, архівах, релігійних спорудах, обчислювальних центрах і на об'єктах зв'язку.

Вимоги безпеки праці під час гасіння праці під час гасіння пожеж у культурно-видовищних закладах.

Тема 17.2 Гасіння пожеж на об'єктах охорони здоров'я, у дошкільних закладах та закладах освіти

Можлива обстановка на пожежі на об'єктах охорони здоров'я, у дошкільних закладах та закладах освіти (наявність людей та матеріальних цінностей, горюче навантаження, шляхи розповсюдження вогню та диму). Заходи щодо попередження виникнення паніки та забезпечення безпечної евакуації людей (шляхи та способи евакуації і рятування людей, взаємодія з обслуговуючим персоналом). Особливості гасіння пожеж на об'єктах охорони здоров'я, у дошкільних закладах та закладах освіти (розвідка пожежі, випускання диму, особливості оперативного розгортання).

Вимоги безпеки праці під час гасіння праці під час гасіння пожеж на об'єктах охорони здоров'я, у дошкільних закладах та закладах освіти.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 18. Гасіння пожеж на автотранспортних підприємствах, у гаражах, тролейбусних і трамвайних парках

Можлива обстановка на пожежах на автотранспортних підприємствах, трамвайних та тролейбусних парках. Гасіння пожеж в гаражах, тролейбусних та трамвайних парках (організація розвідки та евакуації транспорту, організація оперативних дій, вогнегасні речовини, що використовуються під час гасіння пожеж).

Можлива обстановка при виникненні пожеж на рухомому складі залізничного транспорту, на товарних і сортувальних станціях. Дії з гасіння пожежі (випускання диму, особливості оперативного розгортання, гасіння осередків горіння, проведення робіт по розкриттю та розбиранню конструкцій).

Вимоги безпеки праці під час гасіння праці під час гасіння пожеж на автотранспортних підприємствах, у гаражах, тролейбусних та трамвайних парках.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 19. Гасіння пожеж у торгових і складських приміщеннях

Скорочена оперативно-тактична характеристика торгових та складських приміщень (особливості планування, вогнестійкість і поверховість будівель, розміщення торгівельних установ, вид та властивості горючого навантаження).

Обстановка та особливості розвитку пожеж (шляхи та швидкість розповсюдження горіння, температурний режим, щільність, склад та токсичність продуктів горіння, можливість вибуху, спалаху і викиду полум'я).

Гасіння пожежі (особливості розвідки пожежі та оперативного розгортання, роботи по видаленню диму, захисту та евакуації матеріальних цінностей, евакуація матеріальних цінностей за допомогою навантажувальних засобів у залежності від обстановки на пожежі, вибір вогнегасних засобів у залежності від властивостей речовин і матеріалів, прийоми гасіння).

Вимоги безпеки праці під час гасіння пожеж у торгових і складських приміщеннях.

Обстановка, особливості розвитку та гасіння пожеж в будівлях промислових холодильників.

Вимоги безпеки праці під час гасіння пожеж в холодильниках.

Практичне заняття 4. Рішення пожежно-тактичних задач у торгових і складських приміщеннях.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 20. Гасіння пожеж в резервуарних парках для зберігання легкозаймистих і горючих рідин

Можлива обстановка під час пожеж у резервуарних парках для зберігання легкозаймистих і горючих рідин (види пожеж, фактори, які впливають на розвиток пожеж, умови та зовнішні ознаки скіпання нафтопродукту та його викиду, підготовка до пінної атаки). Особливості проведення розвідки та гасіння пожеж.

Можлива обстановка та гасіння резервуарних парків зріджених вуглеводнів. Характер розвитку пожежі, фактори, які впливають на обстановку. Прийоми оперативних дій при ліквідації факельного горіння та розлитого зрідженого газу, захист резервуарів та обладнання.

Вимоги безпеки праці під час гасіння пожеж в резервуарних парках для зберігання легкозаймистих та горючих рідин та зріджених вуглеводнів.

Порядок розрахунку необхідної кількості сил та засобів на гасіння пожежі у резервуарних парках для зберігання легкозаймистих і горючих рідин: необхідність розрахунку, вихідні данні, розрахунок площі (об'єму) пожежі, розрахунок витрат вогнегасних засобів та кількості приладів, особового складу і відділень.

Рекомендована література: 1,2,3.

Розділ 21. Гасіння пожеж на об'єктах енергетики та в приміщеннях з електроустановками

Можлива обстановка яка може скластися під час пожеж на об'єктах

енергетики та в приміщеннях з електроустановками. Особливості розвитку пожеж на об'єктах енергетики. Організація розвідки пожежі, гасіння пожеж в приміщеннях різного призначення (у машинних залах, кабельних спорудах) та взаємодії з адміністрацією і спеціальними службами.

Оперативно-тактична характеристика теплових та гідроелектростанцій. Особливості розвитку пожеж, організації розвідки пожежі, дій обслуговуючого персоналу та оперативних дій підрозділів оперативно-рятувальної служби по гасінню пожеж в приміщеннях різного призначення (у машинних залах, кабельних спорудах) та взаємодії з адміністрацією і спеціальними службами об'єкту на теплових, гідроелектростанціях.

Вимоги безпеки праці під час гасіння пожеж на об'єктах енергетики.

Рекомендована література: 1,2,3.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж : наказ МВС України № 340 від 26.04.2018 р.

2. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України (частина перша для підрозділів державної пожежної охорони) : наказ МНС України № 312 від 07.05.2007 р. – 2007.- 280 с.
3. Пожежна тактика: Підручник / П.П. Ключ, В.Г. Палюх, А.С. Пустовой, Ю.М. Сенчихін, В.В. Сировой. – Х.: Основа, 1998. – 590 с.
4. Довідник керівника гасіння пожежі. – Київ: ТОВ «Літера-Друк», 2016.- 320 с.

Додаткова

5. Кодекс цивільного захисту України : станом на 1 липня 2013 року : відповідає офіційному текстові. – Вінниця : Діло, 2014.
6. Методичні рекомендації зі складання та використання оперативних планів і карток пожежогасіння : наказ МНС України від № 1021 23.09.2011 р. – 2011.
7. Методичні вказівки для виконання курсової роботи з дисципліни «Пожежна тактика». м. Вінниця. 2020. – 68 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Рівень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1	2	3
Початковий	1	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнання окремих елементів навчального матеріалу, мало усвідомлює мету навчально–пізнавальної діяльності, виконує до 20 % від загальної кількості тестів; зіштовхується з труднощами під час виконання практичних робіт, знає правила безпеки під час проведення занять.
	2	Здобувач освіти може усно відтворити загальний порядок проведення робіт по гасінню пожеж; спроможний вибрати правильний варіант відповіді на рівні „так” „ні”; частково виконує практичні завдання, не вміючи їх правильно оформляти; виконує 20 % від загальної кількості тестів.
	3	Здобувач освіти може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про організацію та проведення робіт щодо гасіння пожеж; слабо орієнтується в матеріалі дисципліни під час виконання практичних робіт, які може виконувати лише за допомогою викладача та детальної інструкції; відсутні сформовані уміння та навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.
Середній	4	Здобувач освіти має середній рівень знань; описує окремі небезпечні явища, що виникають під час гасіння пожеж без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити навчальний матеріал, слабо орієнтується в обов'язках особового складу під час рятування людей та гасіння пожеж; має значні труднощі при визначенні способів і прийомів проведення рятування людей та гасіння пожеж; недостатньо усвідомлено користується довідковою інформацією; за інструкцією та за допомогою викладача виконує практичні роботи з неповним їх оформленням; виконує 45% від загальної кількості тестів.
	5	Здобувач освіти знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його з помилками та неточностями; уміє описати деякі обов'язки особового складу під час рятування людей, гасіння пожеж та деякі способи і прийоми проведення цих оперативних дій; формулює поняття, які пов'язані з обстановкою на місці пожежі, наводить приклади; має стійкі навички роботи з текстом, самостійно виконує практичні завдання, оформлює їх, не роблячи повних висновків; відповіді непослідовні та нелогічні; виконує 55% від загальної кількості тестів.
	6	Здобувач освіти самостійно дає більшість визначень, відтворює більшу частину навчального матеріалу, може поверхнево порівняти та проаналізувати обстановку, що складається під час пожеж на різних об'єктах і робити певні, але не логічні та неточні висновки; характеризує більшість способів і прийомів рятування людей, гасіння пожеж та прийоми проведення цих оперативних дій; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми; виконує 65% відсотків від загальної кількості тестів.

Достатній	7	Здобувач освіти правильно відтворює обстановку, що складається під час пожеж на різних об'єктах, характеризує особливості дій особового складу під час гасіння пожеж на різних об'єктах, має стійкі знання обов'язків особового складу під час ліквідування пожеж та способів і прийомів рятування людей, гасіння пожеж; застосовує їх для вирішення стандартних ситуацій; самостійно та логічно викладає матеріал теми; правильно використовує професійну термінологію; самостійно розв'язує прості, типові вправи, але робить неповні висновки; виконує 75% від загальної кількості тестів.
	8	Здобувач освіти достатньо засвоїв основні поняття, визначення; виявляє розуміння особливостей організації гасіння пожеж на різних об'єктах, уміє наводити приклади на підтвердження цього; вільно використовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях; логічно висвітлює особливості ліквідації пожеж на більшості об'єктів з точки зору керівних документів; формулює чітку аргументує власну думку; здатен на характеристику і оцінку відповіді іншого здобувача освіти; виправляє допущені помилки; застосовує здобуті знання на практиці; має сформовані уміння і може визначати способи і прийоми рятування людей та гасіння пожеж, але при цьому діям бракує чіткості; здатен опрацьовувати матеріал самостійно, але потребує консультації викладача; виконує 80% від загальної кількості тестів.
	9	Здобувач освіти вільно оперує вивченим матеріалом; пояснює особливості виникнення, розвитку та ліквідації пожеж на різних об'єктах за різноманітних обставин; може застосувати знання під час проведення оперативних дій, висловлює стандартну аргументацію при оцінці обстановки, що складається під час більшості пожеж; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу; самостійно і правильно виконує практичні роботи, роблячи чіткі висновки; виконує 85% загальної кількості тестів.
Високий	10	Здобувач освіти має глибокі та повні знання навчального матеріалу; володіє набутими знаннями; може охарактеризувати особливості організації гасіння пожеж різних об'єктах за різноманітних обставин; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно розкриває порядок взаємодії пожежно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту з іншими підрозділами, формуваннями та службами; вільно орієнтується в нестандартних ситуаціях; виконує практичні завдання, відповідно обов'язків особового складу під час рятування людей та гасіння пожеж, правильно їх оформляє та робить логічні й послідовні висновки відповідно до мети роботи; здатен надати допомогу іншим у разі невмілого визначення способів і прийомів рятування людей та гасіння пожеж; виконує 95 % від загальної кількості тестів.
	11	Здобувач освіти здатен до самостійного вивчення матеріалу; вміє застосувати вивчений матеріал для аналізу результатів розвідки пожежі і передачі інформації старшому начальнику; виносить власні аргументовані судження у практичній діяльності щодо особливостей гасіння пожеж на різних об'єктах; самостійно знаходить інформацію (наукова література, мас – медіа, Інтернет, мультимедійні програми тощо); вільно оперує професійною

		<p>термінологією; може самостійно виконувати практичні завдання; на підставі аналізу даних про обстановку, яка створилась на місці пожежі визначає способи і прийоми рятування людей та гасіння пожеж; вирішує проблемні завдання, що пов'язані із взаємодією пожежно-рятувальних підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту з іншими підрозділами, формуваннями та службами; самостійно виконує 100 % загальної кількості тестів.</p>
	12	<p>Здобувач освіти має системні знання з дисципліни, уміє самостійно набувати їх, може самостійно оцінювати обстановку, що складається під час пожеж на різних об'єктах; представляє власні неординарні судження щодо визначення способів і прийомів рятування людей та гасіння пожеж; користується широким арсеналом засобів доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно – наукового аналізу та прогнозу розвитку процесів, що пов'язані з особливостями гасіння пожеж, логічно і творчо викладає матеріал, ретельно виконує практичні завдання; легко справляється з творчими завданнями підвищеної складності.</p>